

Terug naar de digitale krant

 Luisteren

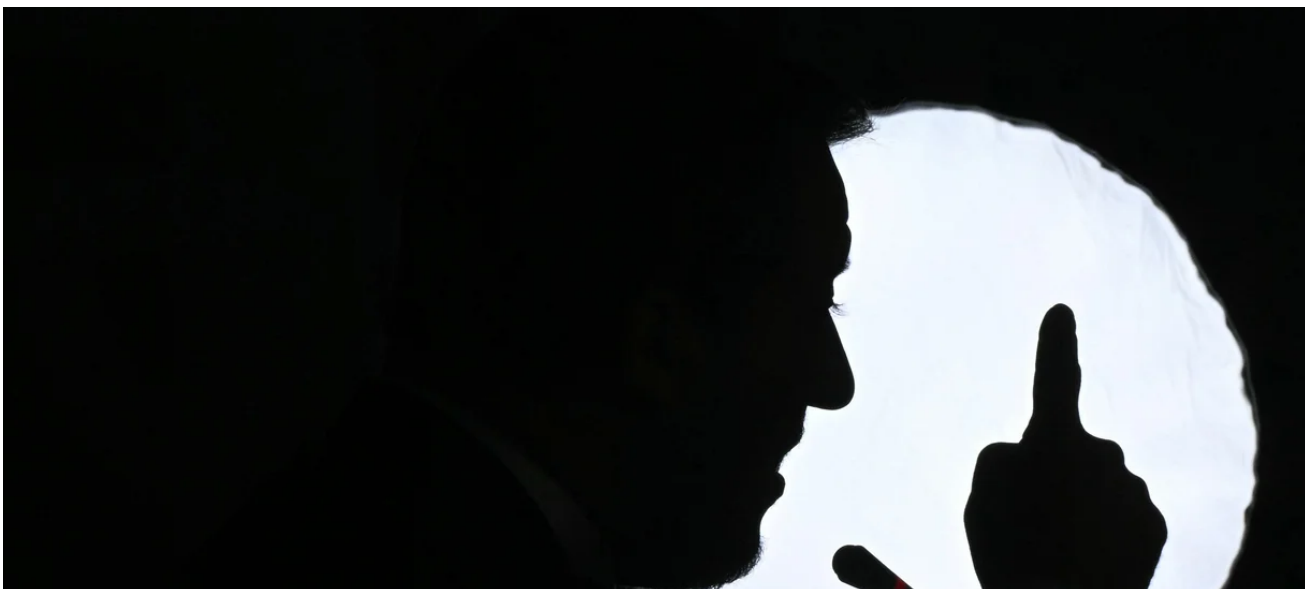
 Leeslijst

Het christendom voor je politieke karretje spannen, wie verzet zich nog daartegen als de kerk het niet doet?

OPINIE Politiek macht heeft de kerk niet. Maar spreken kan ze. Waarom gebeurt dat dan niet? Dat vraagt Mark van de Voorde zich af. Hij hoopt op een gemeenschappelijke verklaring van alle kerken waarin kerkleidingen zich verzetten tegen het politiek gebruik van het christendom.

Mark van de Voorde voormalig speechschrijver van de Belgische premiers Yves Leterme, Herman Van Rompuy en minister Steven Vanackere

zaterdag 11 oktober 2025, 15:30 aangepast 17:39

Wat te doen met populisten en autocraten die christelijke waarden politiek gebruiken? De Italiaanse extreemrechtse politicus Matteo Salvini liet zich fotograferen met een rozenkrans tussen de vingers.

beeld: ANP

Dit is een opiniebijdrage. De mening van de auteur is niet per se het standpunt van de redactie. Wilt u reageren? Stuur dan een brief (maximaal 200 woorden) naar opinie@nd.nl.

Een beroep doen op religie voor politieke doeleinden is misschien van alle tijden. Maar tot voor kort waren het nog slechts jihadisten die met en voor hun geloof mensen politiek probeerden te mobiliseren.

Voor christelijke en christendemocratische partijen is het geloof een belangrijke bron van inspiratie, geen oorlogsvlag. Ondertussen is er wel wat veranderd in de westerse wereld.

In de Verenigde Staten zet de Republikeinse MAGA-beweging het christelijke geloof in voor haar *America First* ideologie. Na de mislukte aanslag op hem beweerde Trump dat God hem had gered – lees: uitverkoren – om Amerika weer groot te maken. Zijn vicepresident Vance zei Amerika op christelijke grondslagen te willen herinrichten.

Is politiek gebruik van het christendom een exclusief Amerikaans fenomeen? Nee. Nog vóór Trump en Vance liet de Italiaanse extreemrechtse politicus Salvini zich fotograferen met een rozenkrans tussen de vingers.

Christelijke waarden zijn zoek

De Hongaarse autocraat Orban had al eerder gezegd de christelijke beschaving te verdedigen (door de oppositie en de media het leven zuur te maken). Omdat je ermee kunt scoren, stapten ook elders in Europa radicaal-rechtse populistten – schoorvoetend – in de ‘christelijke’ voetsporen.

De Duitse partij AfD zei de ‘christelijke naastenliefde te preken’ (althans voor autochtone Duitsers). Tom Van Grieken, voorzitter van het Vlaams Belang, noemde ‘het christelijke, het Vlaamse en het blanke de dominante factor in onze samenleving’ (leef het drie

het vlaamse en het blanke de dominante factor in onze samenleving (alsot het drie synoniemen zijn).

Geert Wilders van de PVV beweerde ooit 'veel waarde te hechten aan de christelijke waarden' (zonder ze te noemen). In de programma's van de zelfverklaarde 'verdedigers van de christelijke beschaving' zijn de christelijke waarden zoek. De vreemdeling is er geen naaste. De polarisatie die ze preken, bevordert de verzoening en het wederzijdse respect niet.

Hun haat tegen tegenstanders en andersdenkenden herinnert mij aan de woorden van Johannes: 'Als iemand zegt: 'Ik heb God lief', maar hij haat zijn broeder of zuster, is hij een leugenaar.' (1 Johannes 4:20)

Dat misbruik van het christelijke geloof voor een onchristelijke politiek is godslasterlijk.

Het woord 'christelijk' uit de mond van populist en autocraten heeft geen religieuze, maar een culturele betekenis. Het roept heimwee op naar een tijd die in de achteruitkijkspiegel overzichtelijk lijkt.

Die nostalgische referentie werkt omdat in onze geseclariseerde samenleving veel mensen niet meer weten waar het christendom voor staat. Ze laten zich verleiden. Ze worden bedrogen door politieke inzet van de ooit dominante religie. Dat misbruik van het christelijke geloof voor een onchristelijke politiek is godslasterlijk.

De stenen tafelen van Mozes en het Onze Vader van Jezus zeggen immers dat Gods naam niet mag worden misbruikt en moet worden geheiligd. God laat niet met zich sullen: 'Wie zijn naam misbruikt, laat Hij niet vrijuit gaan.' (Exodus 20:7)

De kerken in Nederland en België laten wel met zich sullen. Zij protesteren nauwelijks of niet. In Duitsland daarentegen heeft zowel de katholieke bisschoppenconferentie als de EKD, het samenwerkingsverband van lutherse en protestantse kerken, in 2024 al duidelijk gemaakt dat volksnationalisme en christendom onverenigbaar zijn.

Anti-abortus is niet per se pro-life

In de Verenigde Staten probeert de entourage van Trump christenen voor zich te winnen door een verbod op abortus te bepleiten. Dit is een gevoelig thema, vooral in de

Amerikaanse katholieke gemeenschap.

Velen laten zich verleiden en sluiten de ogen voor de andere, onchristelijke standpunten en maatregelen. Ook bij ons denken sommigen dat het anti-abortusstandpunt van het radicaal-rechts populisme een christelijke beweging maakt.

Paus Leo XIV daarentegen laat zich niet vangen. Op een vraag hierover antwoordde hij: 'Wie zegt: 'Ik ben tegen abortus', maar voor de doodstraf is, is niet pro-life. En wie tegen abortus is, maar akkoord gaat met de onmenselijke behandeling van migranten ... Ik weet niet of dat pro-life genoemd kan worden.'

Politieke macht heeft de kerk niet, gelukkig. Maar spreken kan ze.

De kerk mag niet zwijgen. Ook niet bij ons. 'Zwijge in het gezicht van het kwaad is ook kwaad', schreef Dietrich Bonhoeffer. Wanneer Gods Woord wordt misbruikt om haat, verdeeldheid, wraak en mensenwaardigheid te rechtvaardigen, moet de kerk zich publiekelijk verzetten.

Politieke macht heeft de kerk niet, gelukkig. Maar spreken kan ze. Het woord is haar enige wapen. Spreken moet ze. Ze 'staat onder het Woord', dat haar verplicht tot profetie en waardoor ze 'met gezag van Godswege' mag spreken.

Ik kijk uit naar en hoop op een gemeenschappelijke verklaring van alle christelijke kerken in onze Lage Landen waarin de kerkleidingen – bisschoppenconferenties en moderamina – zich duidelijk verzetten tegen het politieke misbruik van het geloof en oproepen tot respect voor de inherente waardigheid van elke mens, immers kind van God en onze broer of zus.

Welk instituut zal zich nog verzetten tegen het politieke gebruik van het christendom, als de kerk het niet doet?

Advertentie